

СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ
НА ДОЦ. ИВОНА КАРАЧОРОВА
ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА,

Монография: Боянски псалтир. Среднобългарски ръкопис от XIII в. София: Чудомира ЕООД, 2017. ISBN 978-619-90778-5-6.

Научни рецензенти: проф. д-р Е. Мирчева и доц. д-р В. Мичева

Боянският псалтир (НИМ №1) от XIII в. е най-старият ръкописен псалтир, съхраняван в българско книгохранилище. В изданието се следва приетата структура за издание на средновековен ръкопис - наборен текст, предшестван от студия, в която се разглежда кодикологията, правописът и фонетиката, морфологията, особеностите на лексиката (само тропарите и молитвите, тъй като славянският Псалтир е лексикографиран неколккратно), съдържанието и редакционната принадлежност на псалтирния текст. При сравнение с ръкописни псалтири – представители на различни редакции на славянския Псалтир, се установява, че Боянският псалтир е представител на група преписи от XIII в., които влизат в рамките на архаичната редакция, но редица собствени четения ги обособяват като група. В нея влизат още Радомировият псалтир (Зограф I.д.13), Григоровичовият РГБ, (Григ. 4), Синайският сръбски (Синайски манастир „Св. Екатерина“ №8).

Особено внимание се обръща на съдържанието на ръкописа – този псалтирен препис е един от най-ранните, в които има молитвени последования (три тропара, от които последният богородичен, и молитва) след всяка катизма.. В изследването се съпоставят тези текстове в Боянския псалтир с други преписи. Потвърждава се, че тези последования много се различават по преписите, няма два преписа с еднакви катизмени последования. При предаването на текста се спазват приетите в палеославистиката издателски принципи, като целта е най-точното предаване на текста.

Научни публикации:

Студии:

1. Карачорова, И Библийските песни в новата част на Бичковския псалтир (Sin.Slav. 6/N). – Кирило-Методиевски студии, кн. 21, Средновековни текстове, антори и книги. Сборник в чест на Хайнц Миклас. София, 2012, 201-45. ISSN 0205-2253.

В студията се представят библийските песни (9 поетични откъси от Библията – 8 старозаветни и 1 новозаветен, които винаги следват псалмите в ръкописните и старопечатни псалтири), поместени в новооткритата от гръцкия учен Й. Тарнанидис в Синайския манастир „Св. Екатерина“ част на Бичковския псалтир (Sin. Slav. 6/N). В изследването за пръв път се публикува разчетеният текст на откъса. Наборният текст е придружен от анализ на правописните особености, като се прави съпоставка с изследването на псалмите, които се съдържат в откъса, разчетени и издадени от А. Тодоров. Правят се и текстологични наблюдения над текстовете на библийските песни.

2. Карачорова И. Молитвите за всеки ден от седмицата на Кирил Туровски в български книгохранилища. – Известия на института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, кн. 30, 173-213. ISSN 0323-9934.

В студията се разглежда цикълът молитви за всеки ден от седмицата на руския църковен деятел и писател от XII в. Кирил Туровски. Представят се преписите в български книгохранилища и за пръв път се публикува текстът на един от тях по НБКМ 996. Изследването има и лексикална част – представят се нови и рядко срещани лексеми в молитвените текстове.

Статии:

1. Карачорова, И. За състава на Радомировия псалтир. – Старобългарска литература, 32, 2001, 111–120. ISSN: 0204-868X.

В статията е описан „постатийно“ съставът на Радомировия псалтир от XIII в. (Зограф I.d.13) - предговори, псалми, следващите ги 9 канонични библийски песни и подробно (с начала) появилите се по това време молитвени последования след всяка катизма (три тропара, от които последния богородичен, и молитва). В изданието на паметника (Л. Макаријоска. Радомиров псалтир. Скопје. 1997, = Стари текстове V) тези последования не са отразени и анализирани. Статията е замислена като допълнение към изданието, в което съставът не е описан.

2. Карачорова, И. За едно предисловие към Псалтира. – *Palaeobulgarica*, 2001, № 2, 26-35. ISSN 0204-4021.

В статията се разглежда едно от предисловията към Псалтира - молитвено правило, което се полага преди започването на псалмите. По описите се отбелязва най-вече като „Како подобае (особь) пяти Псалтир“, макар че по преписите се среща и под други оглавления, които са

дадени в статията. Сравняват 20 преписа на ръкописни псалтири от XIII до XVIII в. Обикновено започва с изброяване на полагащите се встъпителни текстове, които са с вариращ състав, три тропара и завършваща молитва, засвидетелствана в два варианта. Тя е специално съчинена за започване на катизмите. – по-кратка и обширна, която представлява неин разширен вариант (в нея се откриват цели вмъкнати пасажии и отделни фрази от кратката). В статията се разглеждат подробно съчетаемостта на встъпителните кратки богослужбни текстове, както и на включените в разглежданите преписи тропари. Привежда се текстът на включените в разглежданите преписи тропари и на двете молитви с разночетения.

3. Карачорова, И. Избраните псалми в славянската ръкописна традиция. – В: Традиция, приемственост, новаторство. Сборник от Интердисциплинарния колоквиум в памет на акад. П. Динеков. София, 2001, 545-556.

В статията се разглеждат цикъл песнопения, които в се изпълняват в православното богослужение, познати като „избрани псалми“. Съставени са от отделни стихове, части от стихове, или от отделни фрази, подбрани от библейските псалми., обединени в „избран“ псалм, посветен на някой от годишните празници. Те са съставени от Никифор Влемид /1197-1272/ - виден византийски църковен деятел и деец, писател и богослов. Избраните псалми влизат в всенощното бдение като задължителен елемент. Обикновено се включват в състава на последованията към псалмите, но често се срещат и в други богослужбни книги – минеи, молитвеници, ирмологии, служебници, часослови. Приема се, че най-ранната регистрация на славянския превод е в Норовския псалтир от XIV в. Съставът невинаги е еднакъв – устойчивото ядро съставят посветените на дванадесетте господски празници, към които се включва и Томина неделя. Четири са за празниците по общия миней апостоли, /велико/мъченици, преподобни, архиереи (светители). Срещат се и за празниците на св. Йоан Кръстител. В публикацията се изучават проблеми на славянския превод – за състава, реда на псалмите в блока, редакционната принадлежност на псалтирния текст, от който са компилирани, за пълния обем на отделните псалми и различните варианти на съкращаване. Сравнението се прави по 14 преписа, от които само Норовският е изследван.

4. Карачорова, И. За така наречената „молитва след псалтира“. – Кирило-Методиевски студии, кн. 14, 2001, 182-187. ISSN 0205-2253.

Статията е посветена на сравнително рядко срещана в псалтирните преписи молитва, която се помещава след псалмите и библейските песни или се указва изчитането на набор от текстове, в края на който стои тази молитва. В описите това се отбелязва като „молитва след Псалтира“, но тези текстове и преди всичко молитвата съвсем не са едни и същи. Съпоставките с по-ранни преписи , в които има последования по катизми (Радомиров, Зограф 7), показваха, че една

от молитвите е в състава на последното от тях (след 20 катизма). Тя е съчинена специално като завършваща. В нея се моли Бог за прощаване на евентуални грешки и пропуски при изчитането на Псалтира, както и за благословение. След отпадането на молитвените последования при четенето на катизмите тази молитва се е запазила като завършваща. Само в два ръкописни псалтира (Оксфорд, Бодлеанска библиотека № 945 и Хилендар № 113 – и двата от XVI в.) срещнах друга завършваща молитва, която е влязла и старопечатните псалтири. Тази молитва е доста по-обемна и също е специално съчинена като завършваща. В някои от късните псалтири се среща кратка завършваща молитва, която трябва да прочете четящият, ако не е свещеник или дяк, а е „прост“. Друга завършваща молитва се среща само в Симоновския псалтир от XIII в., която влиза в състава на „канон къ Господу“. В изследването се разглежда съчетаемостта на тези молитви с други богослужебни текстове и се публикуват текстовете им с различения.

5. Карачорова, И. Псалмы избранные в славянской рукописной традиции.- Zbornik Filozofickej fakulty University Komenskeho, Rocnik LII, Philologia, 2001, Bratislava, 187-196.

Статията е посветена на проблеми на избраните псалми в гръцката и славянската ръкописна традиция (виж публ. № 3).

6. Карачорова И. Псалтир - Кирило-Методиевска енциклопедия, Т. 3 София, 2003, 409-417. ISBN 954-430-943-8 (Т. III).

Енциклопедична статия за Псалтира – старозаветен сборник, състоящ се от 150 (+ 1) религиозни песни (псалми). Разглежда се появата му, авторството на отделни псалми, видовете псалми. Проследява се традицията на славянския превод от гръцки, появата на различните редакции в разволя на текста (архаична, преславска, атонска, киприянова), представят се основните изследвания по проблема и изданията на славянския текст.

7. Карачорова И. - Паримейник - Кирило-Методиевска енциклопедия, Т. 3 София, 2003. 101-105. ISBN 954-430-943-8 (Т. III).

Енциклопедична статия за сборника с откъси (паремии, паримии) от Стария завет, които се четат на вечерното богослужение в навечерието на съответен християнски празник, наречен Паримейник. Съгласно тълкователната християнска традиция тези откъси се свързват със събитието, което се чества, пророчестват за празника или прославят светеца. Прави се сравнение на гръцкия профитологий със славянския паримейник. Славянският превод на Паримейника е най-старият превод на старозаветни текстове. Представят се основните преписи, изследвания и издания.

8. Карачорова И. - Паренесис - Кирило-Методиевска енциклопедия, Т. 3 София, 2003. 99- 101. ISBN 954-430-943-8 (Т. III).

Енциклопедична статия за сборника със слова на сирийския богослов, писател и поет Ефрем Сирийн. Основната част от него са поучителни и увещателни слова, предназначени за египетските монаси. Преводът на Паренесиса на старобългарски език се отнася към най-стария период на славянската писменост – X в. Представят се редакциите на славянския превод, изданията и изследванията върху славянския текст.

9. Карачорова И. - В. А. Погорелов - Кирило-Методиевска енциклопедия, Т. 3 София, 2003. 179-182. ISBN 954-430-943-8 (Т. III).

Енциклопедична статия – персоналия за руския славист Валерий Александрович Погорелов /1872-1955/ - автор на опис на ръкописите в Библиотеката на Московската синодална типография, особено на псалтирите в тази сбирка, на изследвания върху двете славянски азбуки, авторството на пространните жития на Кирил и Методий, Изборника от 1073 г., Савината книга, Даниловия четириезичник.

10. Карачорова И. - Синайски псалтир (в съавторство с Пиринка Пенкова), - Кирило-Методиевска енциклопедия, Т. 3 София, 2003, 616-622. ISBN 954-430-943-8 (Т. III).

Енциклопедична статия, в която се представя глаголическия Синайски псалтир (X-XI в.) в двете му части – „стара“ и „нова“. Представя се историята на откриването двете части, кодикология, съдържание, правопис, преводачески принципи, издания, изследвания.

11. Карачорова, И За цифровите означения към библейските песни. – В: ПЯТИ ДОСТОИТЪ. Сборник в памет на Ст. Кожухаров. София, 2003, 346-356. ISBN 954-8712-23-7..

При прегледа на много преписи беше установено, че в някои по-късни псалтири срещу определени стихове от библейските песни в полето са изписани букви-цифри. Тази номерация е намаляваща, от ДІ до Д., като се изписват само четните числа. Понякога се изпускат някои цифри, но мястото на всяка от тях е строго фиксирано, свързано с определен текст. В отделни случаи означенията не са изписани маргинално, а пред текста, който означават (НБКМ 462), така е и в старопечатните псалтири. Най-ранното такова означаване срещнах в ръкописни псалтири от XIV в., широко разпространено е в преписи от XVI и XVII в. В някои псалтири означенията са само към отделни текстове. Изказва се предположението, че се маркират стихове от библейските песни, които са били стихирни – 14, десет за вечерня и четири за утриня. Номерацията е само четна, защото се маркира само първият от два последователни стиха, които се изпълняват на двата църковни клира. Засега това е само хипотеза за значението на цифровите означения към библейските песни.

12. Карачорова, И. Първият славянски превод на житието на св. Йоан Златоуст от Симеон Метофраст. – Преводите през XIV столетие на Балканите. Доклади от международната конференция София, 26-28 юни 2003, С., 2004, 441-454. ISBN 954-616-132-2

.В статията се представя превод на едно от гръцките жития на св. Йоан Златоуст, написано от Симеон Метофраст (X - нач. на XI в.). Преводът се свързва с името на монах Марко – български книжовник от XIV в. и е чернова на превода на житието, с много запазени редакционни поправки, зачерквания и замени. Известен е по един препис – ръкопис № 770 от сбирката на М. Погодин от втората четвърт на XIV в. В статията се изследват особеностите на текста, които го свързват с Търновската книжовна школа, както и наличието на *haraх legomena* и на интересни и редки лексеми при сравнение с лексикографски източници.

13. Карачорова, И. Към изучаването на библейските песни в славянската ръкописна традиция. – *Palaeobulgarica*, 29, 2005, № 1, 25-43. ISSN 0204-4021.

В статията се представят библейските песни – откъси от различни книги на Библията (8 старозаветни и една новозаветна), които са присъединени към псалтира още в първите векове на новата ера. По съдържание и поетична форма те са близки до псалмите. Сравнява се блокът от библейски песни в псалтирите от палестински (иерусалимски) тип и тези от константинополски тип и отражението на това деление в славянските псалтири. Разглеждат се редът, оглавленията, съставът, сравняват се текстовете.

14. Карачорова, И. Към изучаването на псалтирните редакции от 14 в. (библейски песни). – В: **НЯСТЪ ОУЧЕНИКЪ НАД ОУЧИТЕЛЕМ СВОИМЪ**. Сборник в чест на проф. д.ф.н. Иван Добрев, член-кореспондент на БАН и учител, София, 2005, 345-356. ISBN 954-07-2222-5.

В статията се успоредява изследването на редакциите на славянския псалтирен текст с това на деветте библейски песни, които винаги го следват в ръкописните и старопечатни псалтири. В резултат на текстологични съпоставки на псалтири от различни редакции се стига до извода, че песните също са редактирани през XIV в. заедно със самия псалтирен текст (норовата и атонската), като са съблюдавани същите редакторски принципи, което доказва, че те са били „на единя“ с псалмите, както се казва в някои оглавления, т. е. приемани са като неотменно продължение на катизмите.

15. Карачорова, И. Още веднъж за Устава за четене на Псалтира. *Български език*, 2005, № 3, 66-76. ISSN 0005-4283

В статията се разглежда често срещано предисловие към Псалтира, което съдържа монашески правила как трябва да се четат псалмите през седмицата. Известен е като „Устав/указ за дръжане на Псалтира“ или като „Сказание о Псалтыри“. В някои от преписите се споменава името на монах Сава като автор, което дава основания на някои учени да приписват авторството на текста на св. Сава Сръбски или на ученика на светите братя със същото име. В публикацията текстът се свързва с молитвените последования по катизми, точно това преди първата катизма. В съпоставките се включват два български псалтира – в Радомировия псалтир и в Зографския от 1585 г. Потвърждава се мнението, че Уставът е компилация от кратки предговорни текстове към Псалтира, някои от които се срещат самостоятелно. Публикува се текстът по Радомировия псалтир с различения от пет преписа.

16. Карачорова, И За някои предисловия към Псалтира. – ПО СЛЯДОУ ОУЧИТЕЛЮ. Юбилеен сборник в чест на 60-годишнината на доц. д-р П. Пенев. Пловдив, 2006, 89-97. ISBN-10: 954-423-355-5, ISBN-13: 978-954-423-355-6.

В статията се разглеждат някои по-рядко срещани в ръкописните псалтири предисловия към псалмите с различно съдържание – за историята на създаването на Псалтира, за разделянето му на части, за авторството на отделните псалми. В други предисловия (на Йоан Златоуст, Василий Велики) се акцентира върху изключителната молитвена сила на псалмите и за значението на Псалтира като молитвена книга. Като предисловие се среща и епитимийно (покаяно) правило. В статията за пръв път се публикуват текстовете на всички разглеждани предисловия.

17. Карачорова, И Едно непроучено тълкование на молитвата „Отче наш“. – Известия на Научния център „Св. Дазий Доростолски“ в към Русенския университет „А. Кънчев“, филиал Силистра, Силистра, кн. 1, 2006, 17-28. ISBN- 13:9789547-591462.

В статията се представя и се публикува текстът на едно неизвестно и непроучено тълкование на Господнята молитва, поместено в ръкопис НБКМ 1415 от 1627 г., с което то заема своето място сред известните тълкования на най-известния молитвен текст.

18. Карачорова, И Сложните думи в славянския превод на Псевдо-Атанасиевите тълкования към Псалтира. - Известия на Научния център „Св. Дазий Доростолски“ в към Русенския университет „А. Кънчев“, Силистра, 2007, 149-160. ISBN – 10:954 759 184-3.

В публикацията се представят 128 сложни думи, които се срещат в славянския превод на Псевдо-Атанасиевите коментари към Псалтира, от които 16 са абсолютни *haraх legomena*, а много от тях са много редки, отбелязани в лексикографските източници с единични употреби. Разглеждат се и Софийския, Букурещкия, Толстовския.

19. Карачорова, И Лексиката на новооткритата част на Синайския псалтир. – *Palaeobulgarica*, № 3, 2007. ISSN 0204-4021.

С речникови статии се представят 118 нови лексеми, които влизат в приложението към калките от гръцки. Наблюденията са направени по Ягичевото издание на Болонския псалтир с различия от Погодиновия, втория том на Старобългарския речник на Института за български език с лексикографската обработка на новооткритата от Й. Тарнанидис част на глаголическия Синайски псалтир от 10-11 в. Езиковият материал от тази част на ръкописа се лексикографира за пръв път.

20. Карачорова, И Към изучаването на полиелейните припела в славянските ръкописи. – Кирило-Методиевски студии, кн.17, 2007, 393-407. ISSN 0205-2253.

Полиелейните припела са кратка химнографска жанрова форма. Те са свързани с избраните псалми на Никифор Влемид, които са съставени от отделни стихове, части от стихове, а в някои случаи - от отделни фрази, подбрани от библейските псалми, и са посветени на някой от годишните празници или са общи (за апостоли, великомъченици, преподобни, архиереи, ангели). Към тях в славяноезичното православно богослужение се пеят т. нар. припела, наречени полиелейни поради непосредствената си близост в реда на богослужението до полиелея. надписанията Известни са припелата на монах Филотей и на блажения Макарий. В статията се изследват текстовете на срещаните по преписите полиелейни припела, съпоставят се установените групи и се очертават разликите между тях по отношение на състав, подредба и структура. Филотеевите припела се представят три преписа в български книгохранилища – НБКМ 459, НБКМ 665, ЦИАИ 117 и Празничния миней на Божидар Вукович от 1538 г. Макариевите припела (величания), които след XVI в. заместват тези на Филотей, се разглеждат по преписите в Хил. 113, НБКМ 643, Vat. 15.

21. Карачорова, И. Славянският ръкописен служебен псалтир като особен тип сборник. – Црквене студије, 5, 2008, 227-237.

В статията славянският ръкописен служебен псалтир се разглежда като сборник, с текстовете, предхождащи и следващи катизмите. Прави се опит за систематизирано представяне на съставите на последованията въз основа на материал от описите на ръкописите в четири книгохранилища – Зографски манастир, Хилендарски манастир, НБКМ и Матица српска в Нови Сад. Текстовете са предимно богослужебни и поучителни, но има и много, които са различни по характер. Съчетаването и подредбата им са изключително разнообразни – няма два ръкописни служебни псалтира, които имат еднакви последования.

22. Карачорова, И. Псалтир, писан за севастократора Бранка Младеновича 1346 г. – Научни састанак слависта у Вукове дане. 39/2, Београд, 2010, 33-40.

В статията се разглеждат характерните особености на ръкописния псалтир с Псевдо-Атанасовите коментари от 1346 г., писан за сръбския севастократор Бранко Младенович, известен още като Букурещки по мястото на съхранение (Библиотека на Румънската АН № 205) - кодикология, украса, правопис, място сред тълковните славянски псалтири. Според В. Ягич псалтирният текст е типичен представител на атонската редакция. При съпоставка с други ръкописни псалтири от различни редакции в статията се установява, че самият псалтирен текст е от смесен тип – в 40% от диагностичните различия той следва архаичната редакция, което може да се обясни с много по-ограниченото разпространение на тълковните псалтири в сравнение с богослужебните.

23. Карачорова, И. Из историята на славянския превод на житието на св. Василий Нови. – Български език, 2010, № 3, 69-76. ISSN 0005-4283.

В изследванията върху историята на житието на св. Василий Нови се включват два български преписа от НБКМ - № 310 от XVII в. и № 312 от XIV в., по препоръката на М. Попруженко в рецензията си за изданието и изследването на С. Г. Вилински. Търси се мястото на тези преписи сред представителите на различните редакции на текста. В съпоставките се включват и късни преписи от Националната библиотека.

24. Карачорова, И. Из лексиката на старобългарския превод на Псевдо-Атанасиевите псалтирни тълкувания. – В: Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания. BG051 PO001-3.3-04-0011. Сборник доклади от заключителната конференция. София, 2011, 77-84.

В статията се представят отделни думи от славянския превод на Псевдо-Атанасиевите (Исихиеви) коментари към Псалтира., които не се срещат в лексикографските източници, засвидетелствани са по речниците само в употребата в разглежданите тълкувания, или се срещат рядко. Цитира се по Ягичевото издание на Болонския псалтир.

25. Карачорова, И. Речник на съчиненията на Патриарх Евтимий. – В: Компютърни и интерактивни средства за исторически езиковедски изследвания. BG051 PO001-3.3-04-0011. Сборник статии. София, 2011, 17-28. ISBN 978-954-91477-2-8. (= Карачорова, И. Речник на съчиненията на Патриарх Евтимий.- В: Сребърният век: нови открития. Сборник от международна научна конференция, 10-11 май 2015 г., София, ИК „Гутенберг“, 2016, 151-162. ISBN 978-619-176-063-3.)^

В статията се представят основните принципи за написване на речникови статии на Речник на произведенията на Патриарх Евтимий (4 жития, 4 похвални слова и 4 послания), залегнали в Инструкцията. Дават се примери на готови статии от различни части на речта.

26. Карачорова, И. Новооткривена катена на Псалтиру у рукопису из Хилендарског манастира. - Научни състанак слависта у Вукове дане. 42/2, 2013, 463-472.

В статията се представят коментарите към Псалтира в ръкопис Хил 117, определен в Описа на манастирската библиотека от Д. Богданович само като „псалтир с тълкования“. При внимателен прочит се оказва, към псалтирния текст е добавена катена, като в ръкописа е поместена втората част на текста (от 78 псалм до края с библейските песни). Катената е съставена от коментарите на повече от 15 автора, някои от които неизвестни.

28. Карачорова, И. Сложните думи в съчиненията на Патриарх Евтимий. – Търновска книжовна школа, т. 9, Велико Търново, 2012, 205-224. ISBN:954-524-399-399-2.

В статията се разглеждат сложните думи в авторските съчинения на Патриарх Евтимий (4 жития, 4 похвални слова, 4 послания). Отделят се 430 сложни думи, от които 46 са абсолютни *hapax legomena* по отношение на класическите старобългарски паметници и познатите лексикографски източници. Представят се и редки *composita*. Всяка дума се представя в речникова статия, която включва нормализирана заглавка, честота на употреба, новобългарско съответствие, минимален контекст. Анализират се особеностите на словообразуването, първите компоненти, сравнява се употребата на сложни думи в съчиненията на Патриарх Евтимий с останалите автори от Търновската книжовна школа.

29. Карачорова, И. Из лексиката на славянския Псалтир с тълкованията на Теодорит Кирски. – В: Езикът на Библията. Езиково-текстологични проучвания. Москва-Санкт-Петербург, Нестор-История, 2012, 47–62. ISBN: 978-5-90598-617-8.

В статията се представят лексикални замени, характерни за преславската редакция на славянския псалтирен текст. Тя е известна в науката по фрагментарно запазения Чудовски псалтир от XI в. (ГИМ, Чуд. 7). Наблюденията и съпоставките с архаичната редакция, представена в глаголическия Синайски псалтир също от XI в., са направени по неиздадената част от паметника по ГИМ, Хлуд. 46. Установените разночетения представят редакторската работа върху псалмите от Теодоритовата тълковна редакция на славянския псалтир в Преслав и разширяват познанията за преславската редакция на библейските книги.

30. Карачорова, И. Правописната система на Боянския псалтир. – Изследователски хоризонти на българската лингвистика. Материали от научната конференция, посветена на 90-годишнината от рождението на проф. д-р Йордан Заимов. София, 2014, 165-169. ISBN: 978-954-9248-5-1.

Анализира се правописът на Боянския псалтир /NHM, Slav. 1/ от втората половина на XIII в. Описанието следва приетата за ортографски изследвания структура. Прави се съпоставка с правописа на други славянски ръкописи от същия период.

31. Карачорова, И. Епиграфски паметници, свързани с цар Самуил. – Хиляда години от битката при Беласица и от смъртта на цар Самуил /1014-2014/, София: Изд. Къща „Гутенберг“, 2015, 141-154. ISBN 978-619-176-049-7.

В статията се представят известните в науката два надписа, свързани с цар Самуил – т. нар. Самуилов надпис и Битолският надпис. Дават се сведения за историята на откриване, размери, материал, палеографски и езиков анализ, както и анализ на съдържанието, издания, преглед на богатата библиография върху тях. В публикацията се представят и два надписа, свързани с цар Самуил, автентичността на които се приема от някои учени, а от други се оспорва – Воденският надпис и надписът от с. Скрът, който днес се съхранява в музея на Благоевград. На тях Ив. Добрев посвещава книгата си „Два Царсамуилови надписа“. В приложението към статията се дават различни разчитания и преводи на разглежданите надписи.

32. Карачорова, И. Към изучаването на славянските библейски книги с тълкувания. – Информатика, граматика, лексикография. BG O51 5O001-3.3.06-0024. Сборник доклади и материали от заключителната конференция. С., 29-30. 06.2015, 171-179. ISBN 978-954-91477-5-3.

В статията се представят накратко две нови допълнения към историята на славянските библейски книги с тълкувания. От една страна това единственият засега известен псалтир, в който тълкуванията са маргинално изписани.- НБКМ №13. В полетата са разположени 112 откъса от Псевдо- Атанасиевите коментари. От друга страна е новооткритата голяма катена към Псалтира, най-вероятно превод от гръцки, поместена в два хилендарски ръкописа – Хил 116 и Хил 117. В първия е поместен псалтирния текст до 77 псалм включително, придружен от катена включваща повече от 15 автори, а във втория - текстът от 78 псалм до края (151 псалм), следван от каноничните библейски песни и неканоничната на Езекия, всички коментирани с катената. Двата ръкописа съдържат общо около 1400 листа.

33. Карачорова, И. Молитвата на седемте отроци. – Съвременните измерения на едно научно прозрение. Доклади от Международната конференция в чест на 150-тата годишнина от рождението на Ватрослав Облак, София: Изд. Мултипринт”, 2015, 236-239. ISBN 978-954-362-160-6.

В статията се прави съпоставка между шест преписа на молитвата на седемте отроци в преписи от НБКМ от периода XV-XVII. (№ 976, 1000, 1174, 1179, 1385, 1386). Молитвата е превод от

гръцки и има точно съответствие във византийската ръкописна традиция, влиза и в гръцките старопечатни молитвеници. Сравнението между преписите показва стабилност на превода. Молитвата е наречена на седемте момци християни от Ефес, заспали дълбок сън в отдалечена пещера, за да избегнат гоненията на император Деций и спали две столетия. Те са канонизирани за светци. В статията се установява, че славянският текст съдържа още един откъс, в който се разказва за многогодишен сън и който липсва в гръцкия текст – това е пасаж от апокрифната Паралипомена, в който се повестува за египтянина Авимелех, който по воля Божия заспива за 86 години, за да не види запустяването на Ерусалим и спи, по Божиите думи, „докато върне народа от плен в своя град Йерусалим“. Това е била молитва за изпросване на „сонъ оупокоения и сонъ тялесный“. Двата примера за дълбок и многогодишен сън са алюзия за новия живот след второто пришествие и възкресението на всички.

34. Карачорова, И. Към характеристиката на апокрифните молитви против зли сили и болести. – Български език, 62, 2015, 4, 60-67, ISSN 0005-4283.

В статията се представя цикъл от шест апокрифни молитви срещу зли сили и демони. Две от тях се приписват на Василий Велики, а останалите четири – на Йоан Златоуст. Въз основа на преписи от 19 в. се проследява постепенното им включване в молитвени правила със същото предназначение с богослужебни текстове, приети от православната църква. Представят се апокрифни молитви, които не са описани в съществуващите класификации и които авторката нарича „запрещения“ или „запрещални молитви“ (на места по преписите самите преводачи/преписвачи ги назовават така). В приложението са поместени за пръв път такива молитви по ръкописи НБКМ 1449 и НБКМ 976.

35. Карачорова, И. Житието на мъченик Стефан Нови Изповедник (предварителни бележки). – Българска реч, кн. 2, 2016, 59-66. ISSN 1310-733X.

В статията се представят избрани лексеми от един непроучен текст – славянския превод от гръцки на житието на мъченик Стефан Нови Изповедник, представено в няколко преписа. Сред разглежданите лексеми има *hapaх legomena* и редки лексеми, които са представени с единични употреби по речниците. Живот, отдаден на езикознаният Специално внимание се обръща на сложните думи.

36. Карачорова, И. Наблюдения над ръкопис НБКМ 13.- В: Професор Иван Кочев – живот, отдаден на езикознанието. Юбилеен сборник. С., 2016, 96-101.

В статията се представя единственият засега псалтирен препис, в който тълкованията към текста са изписани в полетата. Установява се, че това са откъси от Псевдо-Атанасиевите псалтирни коментари.

37. Карачорова И. Из лексиката на апокрифните молитви (сложните думи в превода на Василиевите молитви) – Български език, LXIII, 2016, Приложение, 95-107. ISSN 0005-4283.

Представят се сложните думи във Василиевите молитви по късни преписи (XVIII-XIX в.), които представят втория превод на евхемните текстове - НБКМ 976, 1010, 1385, 1449. Гръцкият текст е по евхология на Ж. Гоар. Представят се *haph legomena* и редки лексеми при сравнение с определени лексикографски източници. Прави се словообразователен анализ. Основният извод е, че преобладават калкираните гръцки *composita*, появили се контекстуално, в резултат от стремежа към точно предаване на оригинала, и не се включват в лексикалния фонд на езика.

38. Карачорова, И. Prayers and Spells against Unholy and Evil Spirits in a Nineteenth-Century Prayer Canon – *Etudes Balkaniques*, LII, I, 2016, 167-180. ISSN 0324-1645.

39. Карачорова, И. Неке текстолошке одлике Петничког /Лепавинског/ псалтира. – “Прилози за књижевност, јзик, историју и фолклор“, 2017, LXXXIII, 21-30. ISSN: 0350-6673.

Статията е посветена на редакционната принадлежност на ръкописния Петнички /Лепавински/ псалтир, преписан от дяк Никола през 1488 г. в Петница, който днес се съхранява в Музея на Сръбската православна църква в Загреб. В резултат на текстологични съпоставки с ръкописни псалтири от различни редакции се установява, че разглежданият текст принадлежи към атонската редакция на славянския Псалтир, създадена в светогорските манастири през XIV в. Приведени са съответните доказателства – диагностични лексикални замени, както и граматически особености, особено при глаголите: последователна замяна на фомите на аориста с перфектни, изпускане на спомагателния глагол *бити*. Анализират се и интересните оглавления на псалмите в Петничкия псалтир, както и характерните за преписите от XIV и XV в. маргинални цифрови означения към библейските песни. Статията е част от предговора към някога планирано издание на ръкописа, което не се осъществи поради смяна на духовното ръководство на православните християни в Хърватска.

40. Карачорова, И. Новооткрита катена върху Псалтира в два хилендарски ръкописа. – *Slavia Meridionalis*, 16 "Tekst biblijny w literaturach południowosłowiańskich od średniowiecza do nowoczesności [Biblical Text in the South Slavonic Literatures from the Middle Ages to the Modern Times]" <https://ispan.waw.pl/journals/index.php/sm/issue/view/80>

41. Карачорова, И. Географическите наименования и этнонимы в произведениях Патриарха Евфимия. – *Балканско езикознание*, LVI, 2017, 2, 231-246. ISSN: 0324-1653.

Статията се занимава с географските наименования, ойконимите и етнонимите в оригиналните произведения на Патриарх Евтимий Търновски – жития, похвални слова, послания. Стари географски названия на отделни страни и области, византийски и римски провинции, градове, някои от които не съществуват вече, са засвидетелствани в проучваните текстове. Въз основа на тези данни се изследват особеностите при предаването на чуждите имена, както и на образуването на етнонимите.

42. Карачорова, И. Новонайденная катена к Псалтыри в двух рукописях Хилендарского монастыря. – *Palaeobulgarica*, XXXIX, 1, 2015, 55-71. ISSN 0204-4021.

В статията се представя новооткритата катена към Псалтира. Текстът е разделен на две части, точно по средата на Псалтира /между пс- 77 и пс. 78/, която по преписите често се маркира графично или с вмъкването на текстове. Първата част е поместена в ръкопис Хил 116, а втората, следвана от също коментирани библейски песни – в Хил 117, на която е посветена по-ранна статия.. Катената съдържа коментарите на повече от 15 византийски автори, някои от които се появяват много рядко, например само при тълкуването на библейските песни. В публикацията се анализира и самият псалтирен текст. При съпоставки с преписи от различни редакции се установява, че в тези хилендарски ръкописи той е много близък до атонската и киприяновата редакция, но показва и собствени четения. Откриването на този катена обогатява знанията за историята на славянския Псалтир като библейски текст. Това е най-богатата, сложна и обемна /общо 1346 листа/ катена, известна досега в славянската ръкописна традиция. Тя прибавя нови факти към вече известните преводи на библейски книги с коментари, към определяне мястото на катените сред тях.

43. Карачорова, И Богословска и антиеретическа лексика в оригиналните произведения на Патриарх Евтимий – Сборник от международната научна конференция по случай 70-годишнината от основаването на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“, 2017, електронно издание /в съавторство с В. Мичева/.

Частта на Карачорова е посветена на антиеретическата лексика в оригиналните произведения на Патриарх Евтимий Търновски – жития, похвални слова и послания. Разглеждат се с много примери начините за постигнатото от автора силно антиеретическо настроение и внушение – силни метафори, образни и преносни употреби, градация, контрасти.

44. Карачорова, И Непознат цикъл от пет молитви против нежит.- В: ПОКЛОНЪ ПРЯДЪ БОУКЪВЪНЫМЪ СЛОВЕСЪМЪ. Юбилеен сборник в чест на 70-годишнината на проф. д-р Пеню Ст. Пенев. Пловдив, 2017, 68-73. ISBN: 978-619-7312-93-5.

Представя се цикъл от пет молитви против нежит (персонификация на тежко болестно състояние, причинител на всички болести). Всички те са варианти на най-разпространената, известна по много преписи и изписана на амулети молитва срещу нежита. Тя най-общо е построена като диалог с него и обясненията му какво причинява на човека и завършва със заклинание да остави божия раб и отпращането му далеч, извън човешкото пространство. Петте молитви се съпоставят и се установяват приликите и разликите между тях. Това дава възможност за изучаване на вариантите на тази позната в науката молитва. Изказа се предположението, че молитвите не са създадени едновременно, а са събирани готови образци. Вероятно повторемостта на един и същ молитвен текст с варианти е търсена, за да се засили молитвеното чувство и въздействие и да се постигне по-голяма убедителност на молитвеното прошение.

45. Карачорова, И Молитви за родилка в ръкописен требник НБКМ 1162 от XVI-XVII в. – В: Българският език древен, съвременен, единен. Сборник от научна конференция в памет на проф. д.ф.н. Благой Шклифов, София, 26.10-28.10.2016 г. София, 2018, 59-74. ISBN 978-954-2977-46-9.

Статията е посветена на цикъл от молитви за родилка в ръкописен требник от XVI-XVII в. (НБКМ 1161) - молитви за деня на раждането, за бабата, която акушира, за подпечатване на младенец и приемане на християнско име, за очистване на родилката след раждането, за възърковлението на новороденото на четиридесетия ден след раждането. Правят се сравнения с обобщаващото изследване на М. Димитрова „Средновековни молитви за родилка“ (2014). Установяват се особеностите на молитвените текстове в разглеждания препис, както и указанията за свещениците и се публикуват текстовете по разглеждания препис.

46. Карачорова И. Василиевите молитви в Синайския евхологий и в славянските ръкописни требници и молитвеници от XVIII и XIX в. – *Palaeobulgarica*, XLII, 2018, 2, 61-81.

Статията е посветена на славянските текстове на Василиевите молитви, т. нар. екзорцизми. Съпоставят се преписите в глаголическия Синайски евхологий от XI в. по изданието на Р. Нахтигал и тези в ръкописни молитвеници и требници от XVII-XVIII в. с гръцките текстове в изданието на Ян Фрѝчек. Изводът е, че в късните преписи е засвидетелстван превод, различен от този в глаголическия ръкопис. Това се доказва с характеристика двата превода на лексикално ниво. Преводът в Синайския евхологий е определен като Кирило-Методиев, а втория се свързва с книжовната дейност на Атон през XIV в., макар че е засвидетелстван значително по-късни преписи. Приложението съдържа текста на Василиевите молитви на двата установени превода, като вторият е НБКМ 976.

47. Карачорова, Ив. Штампани Псалтир Ђурђа Црнојевића из 1494 – састав, правопис, редакција“ - Други међународни научни скуп *Српско језичко и књижевно наслеђе на простору данашне Црне горе. Српски језик и књижевност данас*. Подгорица, 26-28 мај, 2017/под печат/. В статията се представя старопечатен псалтир от 1494 г. – една от петте книги, излезли от печатницата в Цетина, Черна гора, основана от владетеля Ђург Црноевич през XV в. Прави се преглед на изследванията върху шрифта, украсата, правописа на книгата. Изследва се редакционната принадлежност на псалтирния текст в съпоставка с други редакции на славянския псалтир, в резултат на което се установява че той следва характерните особености на атонската редакция от XIV в. Това изследване е едно от малкото върху редакциите на старопечатните книги, тъй като все още не са проучени ръкописните източници от първите години на славянското книгопечатане. Обикновено се стига до печатните издания, а в печат са влизали различни ръкописни основи.

48. Карачорова, Ив. Значение на изданието на Нахтигаловото издание на Синайския евхологий и бележките към него. – под печат в сборник от конференция, посветена на Р. Нахтигал и годишнината от основаването на славистиката в Люблянския университет, март 2018 /под печат/.

В статията се прави преглед на изданията на глаголическия Синайски евхологий, като се акцентира на Нахтигаловото от 1942-1943 г. Представят се най-важните изследвания върху текстовете в Евхология. Анализират се изключително важните и изчерпателни бележки към отделните текстове, особено към тези, съставлящи комплекса от молитви, наречени Василиеви /екзорцизми/, които са основа за по-нататъшни изследвания.

49. Карачорова, И. Слеченският манастир като книжовен център. – Сб. „Македония – минало и бъдеще“. (Под печат)

Статията е посветена на историята на светата обител, на значението ѝ като книжовен център, църкви, украса.

Рецензии:

Карачорова И. – Даскалова, А., М. Райкова. Грамоти на българските царе. Старобългарска литература, 2006, кн. 35-36, 216-218.

Карачорова, И. – Кирилова Й. Представата за ума в българската езикова картина на света. София: Диомира, 2017. – в електронното издание Дзяло.

Карачорова, И. - За юбилея на Лилия Крумова-Цветкова – колегиално и приятелски чрез магията на думите. – Език и литература, 2014, кн. 1-2, 184-186. ISSN 0324-1270. /за сборника „Магията на думите“/.

Персоналии и хроники:

Карачорова, И. Анатолий Алексеевич Алексеев на 70 години- Българистика/Bulgarica, бр. 23,2012, 75-84.

Карачорова, И. Чл.-кореспондент проф. Ив. Добрев на 80 години. – Български език, 3. 2018, 138-142.

Карачорова, И. Институтът за български език на 70 години. – Списание на БАН, кн. 4, 2013.

Научнопопулярни публикации:

Еленски следи в ръкописи от български книгохранилища1 – вестник „Еленска трибуна“ , 21 май 2014.

Еленски следи в ръкописи от български книгохранилища – 2 – вестник „Еленска трибуна“ март 2015.